9 SEPTEMBERMAANT IS PLATTDÜÜTSKMAANT

En Krüdenspiraal of Krüdensnigg boen

In Anlehnung an: https://fryd.app/magazin/kraeuterspirale

In en Spiraalbeet för Krüden gifft dat Steden för verscheden Planten, de normalerwies neet an een Stee wassen könen: De, de heel boven in de „mediterrane“ Zoon wassen könen, de, de in de Midde in de „gemäßigte“ Zoon wassen könen, un de, de dat besünners fuchtig hebben willen. So hett man en Bült verscheden Krüden, de tegen Krankheiden helpen of de man as Gewürzplanten bruken kann.

Wat man bruukt:

- Stenen för de Müür (Müür- of Natuurstenen), de tominnst fuustdick sünd
- Kies, Schotter of Booschutt
- Kumpost, Eer sünner Törf un Sand
- För en lüttje Dobb (Teich): (Teich-)Folie of en Baalje (Kübel)

So geiht dat:

1. Toeerst mutt man en Stee för de Krüdenspiraal finnen. De hoogste Deel mutt na Süden utricht worden, umdat daar de mediterrane Krüden wassen. De leegste Deel sall na Nörden wiesen, daarmit dat mögelkst fuchtig blifft un neet so sünnig word.

2. Wenn man en Stee funnen hett, kann man de Förm van de Spiraal up de Grund markeren. Se sall twee Sleifen hebben.

3. Nu grafft man de Grund um un leggt de Plaggen verkehrt rum hen.

4. Disse Stee word nu mit Kies, Schotter of Booschutt ofdeckt, daarmit man en Fundament för de Müür kriggt. Dit Fundament is butendeem en Drainage, daarmit keen Water in dat Beet stahnblifft.

5. Nu boot man de Müür up de Markierung as en Spiraal mit de Stenen up. Na binnen hen word de Müür wat hoger. In de Midde is se mit ruugweg 80 cm an hoogsten. De Locken tüsken de Stenen könen blieven, daarmit laterhen ok daar Planten wassen könen.

6. Wenn de Müür steiht kummt de Kies, de Schotter of de Booschutt in de Spiraal. In de Midde kann de Schicht ruugweg 40 cm hoog wesen, de na buten hen wat dünner word un in de lüttje Dobb utlöppt.

7. Daarna kummt de Eer boven d’rup. Dat is van Belang, dat man de för de verscheden Zonen ok recht misken deit:

© Ostfriesische Landschaft

7.1 För de hoogste, „mediterrane“ Zoon misket man de Eer för de Hälfte mit Sand. Na unnern hen word de Sand alltied wat minner. Dat is denn de Overgang in de „gemäßigte“ Zoon in de Midde

7.2 In de Midde, de „gemäßigte“ Zoon, word de Eer mit Kumpost un törffreei Eer misket. Na unnern hen sall de Deel van de Kumpost un de torffreei Eer alltied wat mehr worden.

7.3 De Spiraal hollt daar up, waar dat mooi fuchtig is. Hier is blot noch Kumpost un törffrei Eer.

8. Heel unnern kann man noch – wenn man dat maken will – en lüttje lüttje Dobb anleggen. Daarför kann man en Baalje (Kübel) nehmen of en Lock graven, dat ruugweg 40 cm deep is. Dit Lock mutt man denn mit (Teich-)Folie utleggen. Daarmit de Folie beter anliggt, kann man unner de Folie un boven d'rup en bietjet Sand doon. Up de Rand van de Folie kann man Stenen leggen, daarmit he fast is. So kriggt man en fein Klima för Insekten.

9. Denn is man eerstmaal sowied klaar. De Eer sull en paar Daag Tied to sacken kriegen, daarmit man villicht nochmal wat nafüllen kann. Na 5 bit 10 Dagen kann man denn anfangen, wat intoplanten.

Welke Planten komen in welke Zoon?

Zoon 1: „Mediterrane“ Zoon

Bohnenkraut – Köll(en)

Currykraut – Currykruud

Lavendel – Laffennel

Rosmarin

Thymian – Tiemijaan, Wurstkruud

Zoon 2: „Gemäßigte“ Zoon

Salbei – Sallwee, Saween

De Sallwee word in de Övergang tüsken Zoon 1 un Zoon 2 plaant.

Basilikum – Sammitkruud

Borretsch – Gurkenkruud, Puutoog

Dill – Dillkruud, Ku(m)kumerkruud

Kamille – Kamell, Kamellenblööm

Majoran – Mairaan, Wurstkruud

Oregano

© Ostfriesische Landschaft

Zoon 3: Fuchtige Zoon

Estragon – Draagunt, Druggum

Kümmel – Feldkööm, Kamien

Minze – Münt, Pepermünt

Melisse

Petersilie – Gröönkruud, (Soppen-)Gröönt, Petersillje

Schnittlauch – Beeßlook, Graslook, Sniddlook

De Beeßlook word heel unnern in de Krüdenspiraal plaant.

Zoon 4: Teich-/Dobb-Zoon

Brunnenkresse – Bornkass, Püttkass, Waterkeerß

Wat mooi utsücht:

Sumpfdotterblume – Groot Botterblööm

Wasserlinse – Aantjeflott

Welke Planten kann man neet in en Krüdenspirale planten?

Liebstöckel, Maggikraut - Leevstick / Libbkruud / Löövplant un Beinwell – Knakenheler verdragen sük neet mit anner Planten. Se verhinnern, dat anner Krüden wassen könen.

© Ostfriesische Landschaft

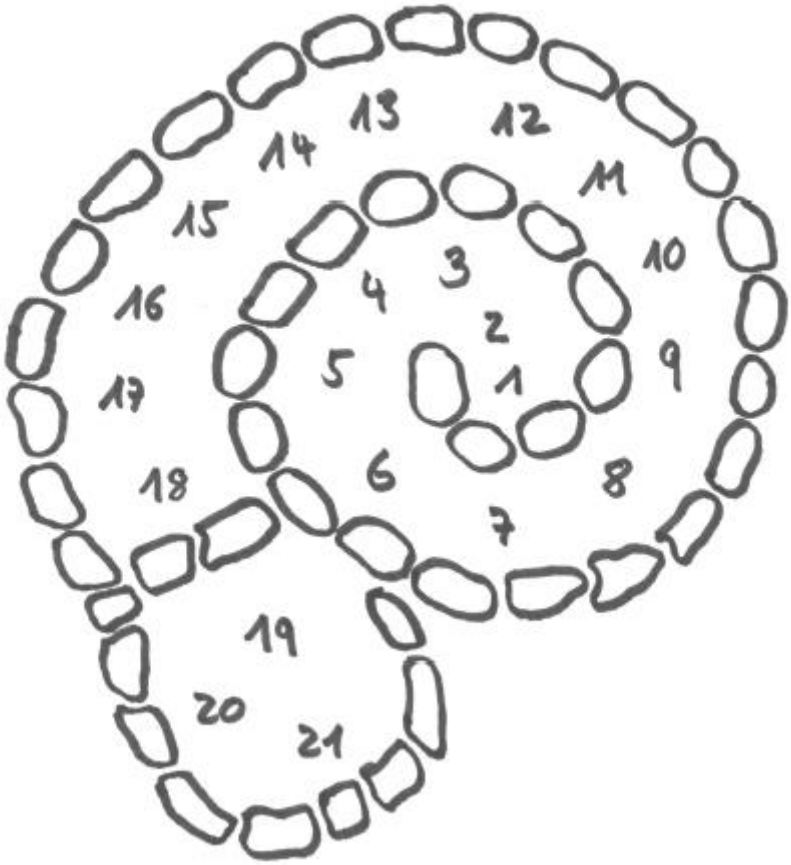

1. Köll
2. Rosmarin
3. Tiemijaan
4. Laffennel
5. Currykruud
6. Sallwee
7. Sammitkruud
8. Gurkenkruud
9. Dillkruud
10. Kamell
11. Mairaan
12. Oregano
13. Draagunt
14. Kamien
15. Münt
16. Melisse
17. Petersilje
18. Sniddlook
19. Bornkass
20. Groot Botterblööm
21. Aantjeflott

© Ostfriesische Landschaft